

За аналізований період найбільшу частку усіх витрат становили процентні витрати. Так, у 2016 році процентні витрати займали 71,03 % усіх доходів; у 2017 році – 54,71 %; а у 2018 році – 43,23 %, у 2019 році – 40,51 %, у 2020 році – 30,78 %. За період з 2016 року по 2020 рік частка процентних витрат АТ КБ «ПриватБанк» зменшилась на 40,25 в.п.

За комісійними витрати АТ КБ «ПриватБанк» спостерігається збільшення частки у структурі витрат: у 2016 році комісійними витрати займали 5,33 % усіх витрат; у 2017 році – 8,98 %; а у 2018 році – 13,59 %, у 2019 році – 18,25 %, у 2020 році – 22,78 %. За період з 2016 року по 2020 рік частка комісійних доходів АТ КБ «ПриватБанк» зменшилась на 5,48 %. За період з 2016 року по 2020 рік частка комісійних витрат АТ КБ «ПриватБанк» збільшилась на 17,54 в.п.

Адміністративні та інші операційні витрати з року в рік збільшували свою частку у структурі витрат: у 2016 році вони займали 23,64% усіх витрат; у 2017 році – 36,31 %; а у 2018 році – 43,18 %, у 2019 році – 41,24 %, у 2020 році – 46,34 %. За період з 2016 року по 2020 рік частка адміністративних та інших операційних витрат АТ КБ «ПриватБанк» збільшилась на 22,70 в.п.

Література.

1. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України: Постанова Правління національного банку України від 27.02.2018 року № 17. Дата оновлення: 27.02.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18#Text> (дата звернення: 03.05.2022).

2. Офіційний сайт акціонерного товариства комерційного банку «ПРИВАТБАНК». URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення: 03.05.2022).

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ВИТРАТ «DIRECT-COSTING»

***ТОМАШЕВСЬКА О.А., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ***

Система обліку витрат «Direct-costing» (інша назва – метод маржинального обліку витрат) була розроблена і введена

американським економістом Д. Харрісом у 1936 р. після Великої депресії і передбачає розрахунок собівартості продукції на основі лише прямих (змінних) витрат (англ. – direct cost). До цього при розрахунку собівартості використовувалася система обліку повних витрат.

Практичне застосування «Direct-costing» бере свій початок у 1953 р. та пов'язане з публікацією його опису Американською асоціацією бухгалтерів. Згодом, у 1961 р. організація оприлюднила звіт, у якому було наведено результати аналізу практики застосування цього методу п'ятдесятьма великими фірмами. У Великобританії метод отримав назву «система маржинальності», у Франції – «маржинальна бухгалтерія», у Німеччині – «система обліку «граничних витрат».

Думки науковців щодо витоків теоретичних засад даного методу різняться, однак більшість із них зазначає, що першою згадкою про розподіл витрат залежно від обсягів виробництва є праця німецького вченого Т.Є. Клішштейна «Вчення про альтернативи в обліку», видана в Лейпцигу в 1781 році. На прикладі металургійного виробництва він показав алгоритм віднесення прямих витрат на окремі виробничі фази (видобувне, вугільне виробництво, переробка шлаків), а накладні витрати - прямо на рахунок результатів за період [3].

Об'єктивними передумовами виникнення методу є те, що основним принципом стратегічного планування діяльності підприємств є рух від майбутнього до сучасного. Відповідно, в динамічних умовах функціонування економіки актуальною є інформація про рівень прогностичних витрат та фінансових результатів. До того ж, фактичні затрати є результатом комплексного впливу низки факторів, які, у свою чергу, можна розподілити на такі, на які підприємство може вплинути у коротко- та довгостроковій перспективі (виробнича програма, спосіб та обсяги виробництва та ін.) та на ті, які є незалежними від нього (рівень цін на вхідні ресурси, податкове навантаження та ін.).

До того ж, інформація про собівартість продукції в системі фінансового обліку не повною мірою відповідає принципу причинності, відповідно до якого на об'єкт калькулювання потрібно відносити тільки ті затрати, які безпосередньо ним зумовлені. Так, відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» до складу виробничої собівартості включається амортизація основного капіталу, рівень якої залежить від кількості одиниць (об'єктів) основних засобів, а не від обсягів виробництва. Віднесення затрат на об'єкти, які не являють собою причину їх виникнення та формування, може призвести до прийняття неправильних управлінських рішень.

Відтак, для здійснення ефективного внутрішнього управління актуальною є інформація про рівень планових змінних витрат та планових доходів в розрізі об'єктів прийняття рішень [1, 4].

Варто зазначити, що сутність та функціональне наповнення методу «Direct-costing» точно відповідали назві на самому початку його застосування (50-ті роки минулого століття), оскільки у собівартість виробленої продукції включались лише прямі витрати, інші відносились до витрат періоду. Згодом метод модифікувався в менш «жорстку» систему, в межах якої було прийнято вважати обґрунтованим віднесення на собівартість також і змінної частини непрямих витрат.

Таким чином, метод ґрунтується на тому, що постійні виробничі витрати пов'язані з підтримкою здатності виробляти певну продукцію, тобто сприяють виробництву і не перебувають у тісному взаємозв'язку з випуском кожної конкретної одиниці продукції. Ці витрати існують практично незалежно від рівня завантаженості потужностей підприємства та його товарного асортименту. Вони більшою мірою пов'язані з тимчасовим періодом, тому їх доцільно враховувати як періодичні та одночасно відносити на реалізовану продукцію без включення у собівартість продукції [2].

Принцип, що покладений в основу цього методу, жодним чином не зменшує значення постійних витрат. Він лише підкреслює, що основою для прийняття більшості управлінських рішень є розбіжності у поведінці постійних і змінних витрат.

Література.

1. Даньків Й.Я., Шулла Р.С. Аналітичні можливості розвинутого директкостингу при прийнятті стратегічних управлінських рішень по виробничій програмі підприємства. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/2308/1/4.pdf> (дата звернення 28. 04. 2022).

2. Директ-костинг чи повна виробнича собівартість? URL: <https://finconsult.com.ua/direkt-kosting-ili-polnaya-proizvodstvennaya-sebestoimost/> (дата звернення 27. 04. 2022)

3. Сутність, історія виникнення та розвитку системи калькулювання собівартості «Директ-костинг». URL: https://studbooks.net/1483663/buhgalterskiy_uchet_i_audit/suschnost_ist_oriya_vozniknoveniya_razvitiya_sistemy_kalkulirovaniya_sebestoimosti_direkt_kosting

4. Seicht G. Moderne Kosten – und Leistungsrechnung. Grundlagen und praktische Gestaltung, Industieverlag Peter Linde, GmbH. – Wien. 1990.